

TARSUS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
ETİK KURULU YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönergenin amacı, Tarsus Üniversitesine bağlı Sosyal ve Beşeri Bilimler alanındaki Fakülte, Yüksekokul ve Enstitülerin gerek birimlerinde gerekse birimleri dışında yürütülecek her türlü sosyal ve beşeri nitelikli araştırmanın, bilimsel kıstaslar yanında çevrenin korunması, insan onuru ile temel hak ve hürriyetlerinin, bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığının gözetilerek sürdürülmesi için, yürürlükteki mevzuat ve evrensel araştırma etiği kuralları çerçevesinde gerçekleşmesi amacıyla değerlendirmesini yapacak kurulların kuruluş, işleyiş, değerlendirme ve yürütülme esaslarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 - Bu Yönerge; Etik Kurulun yapısı, amaçları, oluşumu ve çalışma biçimini, Etik Kurula başvuru ve etik değerlendirme süreçlerine ilişkin konuları, Tarsus Üniversitesine bağlı Sosyal ve Beşeri Bilimler alanındaki Fakülte, Yüksekokul ve Enstitülerde, Tarsus Üniversitesi akademik personeli ve önlisans, lisans ve lisansüstü öğrencileri tarafından, insan katılımcılar ve insanın etkileşim içinde bulunduğu tarihi eser ve kültürel varlıklar üzerinde yürütülecek anket, test, ölçek, mülakat, gözlem, bilgisayar ortamında test, ses ve görüntü kaydı gibi veri toplama teknikleri ile yapılacak (*kan, idrar, doku, radyolojik görüntü, biyokimya, mikrobiyoloji, patoloji materyalleri üzerinde yapılacak araştırmalar veya rutin muayene, tetkik, tahlil ve tedavi sırasında elde edilmiş materyallerle yapılacak araştırmalar ile hücre veya doku kültürü çalışmaları, vücut fizyolojisi ile ilgili araştırmalar, antropometrik ölçümlere dayalı yapılan çalışmalar hariç*) her türlü bilimsel araştırma ve çalışmalar ile ilgili araştırma etiği konularını kapsar.

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönerge, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 12, 24, 42 ve 65 inci maddeleri ile "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" hükümlerine ve 1964 tarihli Helsinki Bildirgesi ile 19 Ekim 2005 tarihli Biyoetik ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine dayanarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 - (1) Bu Yönergede geçen;

- a) Üniversite: Tarsus Üniversitesini,
- b) Rektör: Tarsus Üniversitesi Rektörünü,
- c) Senato: Tarsus Üniversitesi Senatosunu,
- ç) Birim: Tarsus Üniversitesine bağlı Enstitü, Fakülte, Yüksekokul, Meslek Yüksekokulu ve Merkezleri,
- d) Kurul: Tarsus Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunu,
- e) Başkan: Tarsus Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanını,
- f) Üye : Tarsus Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu üyesini,

g) Sorumlu Araştırmacı: Tarsus Üniversitesinde araştırma yürütmeyi planlayan, araştırmanın etik, bilimsel, teknik, idari, mali ve hukuki her türlü sorumluluğunu taşıyan öğretim elemanını,

h) Raportör: Tarsus Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından belirlenen ve kurulda görüşölmek üzere, konunun ön incelemesi için havale edildiği Kurul üyesi veya Üniversitenin diğer öğretim elemanlarından ya da Üniversite dışından incelenecek konunun uzmanı olan kişiler arasından atanan ve Kurula toplantılarda söz konusu başvuru ile ilgili bilgi veren öğretim elemanı ya da uzmanı,

1) Sekreteryaya: Başkan tarafından görevlendirilen ve tüm yazışma ve koordinasyondan sorumlu olan kişiyi,
ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurulun Amaçları, Görevleri, Yapısı ve Çalışma Biçimi

Kurulun amacı

MADDE 5 - (1) İnsan katılımcıların araştırma öncesinde, esnasında ve sonrasında haklarının korunması, zarar görmelerinin önlenmesi, bilgilendirilmiş olarak onamlarının alınmasını sağlamak üzere, insan katılımcılar üzerinde yürütölecek sosyal bilimler alanındaki araştırmalar ile tarihi eserler ve kültür varlıkları üzerinde yapılacak her türlü bilimsel araştırma ve çalışmalarını, çevrenin korunmasını da göz önünde tutarak, etik yönden değerlendirmede bulunmak ve araştırmanın etik açıdan uygun olup olmadığı konusunda karar verip, görüş bildirmektir.

Kurulun görev ve yetkileri

MADDE 6 - (1) Kurulun başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

a) İnsan katılımcılar üzerinde yürütölecek sosyal ve beşeri bilimlerdeki araştırmaları ve gerek duyulduğunda insanın etkileşim içinde bulunduğu tarihi eserler ve kültür varlıkları üzerinde yapılacak her türlü bilimsel araştırma ve çalışmalarını, çevrenin korunmasını da göz önünde tutarak etik yönden değerlendirmek ve çalışmanın etik açıdan uygun olup olmadığı konusunda karar verip, görüş bildirmek,

b) Araştırma öncesinde, esnasında ve sonrasında üniversitemiz mensuplarının haklarını korumak, zarar görmemelerini ve bilgilendirilmelerini sağlamak,

c) Başvurusu kabul edilen bilimsel araştırma ve çalışmalara ait anket, test, ölçek, mülakat, gözlem, resim, çizim, video film, ses kaydı ve benzeri veri toplanmasında kullanılan her türlü yazılı, sözlü, sesli veya görüntölü ölçüm araçlarını ve içeriğini etik açıdan değerlendirmek,

ç) Sosyal ve beşeri bilimlerde yapılacak anket, mülakat, odak grup çalışması vb. araştırmalar için gerekli form ve belgeleri hazırlayarak etik değerler açısından uygunluk izni/onayı vermek,

d) Kurulun faaliyetleri ile ilgili değerlendirmeler yaparak Rektöre öneride bulunmak.

(2) Kurul, gerekli gördüğu hallerde bağımsız uzman görüşlerinden yararlanabileceği gibi, uzmanlardan oluşın alt komisyonlar da kurabilir. Görüşüne başvuru alan uzmanlar ya da oluşturulan komisyonlar, ilgili dosya hakkında hazırladıkları raporu öngörölen sürede Kurula sunar.

Kurulun yapısı

MADDE 7 - (1) Kurul; bir başkan ile birlikte, sosyal ve beşeri bilim alanında faaliyet gösteren ya da bu alanda yapılacak bir çalışmanın değerlendirmesine katkı sağlayacak olan ve

aşağıda belirtilen akademik birimlerin temsilcileri olmak üzere en az yedi, en fazla on beş öğretim üyesinden oluşur.

- a) İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
- b) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- c) Uygulamalı Bilimler Fakültesi
- ç) Sağlık Bilimleri Fakültesi
- d) Yabancı Diller Yüksekokulu
- e) Meslek Yüksekokulu
- f) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

(2) Bütün üyeler ve Kurul Başkanı, Rektör tarafından görevlendirilir.

(3) Başkan, Kurul üyeleri arasından bir başkan yardımcısı seçer. Başkanın yokluğunda, başkan yardımcısı Kurula başkanlık eder.

(4) Kurul üyelerinin görev süresi iki yıldır. Görev süresi dolan üye yeniden seçilebilir. Görev süresi dolmadan boşalan üyelik için aynı usulle ve iki yıl için yeniden seçim yapılır.

(5) Etik ihlali nedeniyle hakkında kesinleşmiş karar verilen veya disiplin cezası alan kişiler Kurula üye olamaz ve üye iseler üyeliği kendiliğinden sona erer.

(6) Bir yıl içerisinde çağrılmış olduğu Kurul toplantılarına mazeretsiz olarak üst üste üç veya bir takvim yılı içinde toplam dört toplantıya katılmayan üyenin görevi sona erer. Görev süresi sona eren üye yerine, Rektör tarafından kalan süreyi tamamlamak üzere yeni bir üye görevlendirilir.

(7) Kurulun sekreteryası, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi doğrultusunda, yükseköğretim kurumunun hukuk müşavirliği tarafından yürütülür. Kurula yapılacak başvuruların teslim alınması, araştırmacıların bilgilendirilmesi, belgelerin arşivlenmesi, yazışmaların yapılması, başvuru formlarının düzenlenmesi, toplantıların organize edilmesi ve benzeri görevler sekreteryaya tarafından yürütülür.

Kurulun çalışma biçimi

MADDE 8 - (1) Kurul, Akademik takvim içerisinde her ay en az bir kere olmak üzere üye sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Oylamada çekimser oy kullanılamaz. Oy eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar verilmiş kabul edilir.

(2) İlan edilen toplantı gününden beş iş günü öncesi mesai saati bitimine kadar, eksiksiz teslim edilen dosyalar ilk Kurul toplantısı gündemine alınır.

(3) Başkan ve yardımcıları, Kurula yapılan başvuruları inceler, başvuru konusuna göre her başvuru için bir raportör görevlendirir. Raportör, toplantı öncesi bir inceleme raporu düzenler.

(4) Kurulda yapılan tüm incelemelerde gizlilik esastır. Üyeler, inceleme konusu dosyaların içeriğini Kurul toplantısı dışında başkaları ile tartışamaz ve dosyaların içeriği hakkında bilgi veremez.

(5) Etik Kurul, gerek gördüğü durumlarda başvuru sahibi ve sahiplerinin veya konu ile ilgili uzman ve uzmanların yazılı ve/veya sözlü bilgilerine başvurabilir; bu kişileri toplantıya davet edebilir.

(6) Gerek görülen hallerde Kurul dışından uzmanların ya da danışmanların görüşüne başvurabilir. Bu kişiler, toplantıya davet edilebilecekleri gibi yazılı görüşleri de alınabilir. Uzman veya danışmanların Kurulda oy hakları yoktur.

(7) Kurul üyelerinin kendi araştırmalarının görüşülmesi ve oylanması sırasında, söz konusu üye toplantıya katılamaz, oy kullanamaz ve değerlendirmede bulunamaz. Bu durumda, ilgili üye için Kurul toplantısına devamsızlık söz konusu edilemez.

(8) Kurul, kendisine yapılan başvuruları en geç üç ay içerisinde karara bağlar.

(9) Dosya ile ilgili hazırlanan rapor, toplantıya katılan üyelerin tamamı tarafından imzalanır.

(10) Kurul tarafından düzeltilmesi ya da eksikliklerinin tamamlanmasına karar verilen araştırma önerilerinin, araştırmacılar tarafından düzeltilerek tekrar Kurula başvurusu yapılabilir ve bu başvuru, yapılan ilk toplantıda yeniden değerlendirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurula Başvuru ve Değerlendirme

Başvuru ve değerlendirme

MADDE 9 - (1) İnsan katılımcılarla veya insan üzerinde yapılacak yüz yüze veya bilgisayar ortamında gerçekleştirilecek her türlü anket, test, ölçek, mülakat, gözlem, resim, çizim, video film ve ses kaydı niteliğindeki veri toplama yöntemleriyle yapılan bilimsel araştırma ve çalışmaların etik açıdan değerlendirilebilmesi için, tüm araştırmacıların çalışmaya başlamadan önce Kurula başvuru yapması gerekir.

(2) Kurula başvuru, sorumlu araştırmacı tarafından yapılır. Kurulun belirlediği belge, form ve dokümanlar hazırlanarak, kurulun belirleyip ilan ettiği yöntemle Kurul sekreteriyasına teslim edilir.

(3) Usulüne uygun olmadığı için inceleme veya değerlendirmeye alınmayan başvurular, başvuru sahibine yazılı olarak bildirilir.

(4) Kurul, başvurusu yapılan araştırma projelerini; çalışmanın amacı, yöntemi, yararları ve olası tehlikelerini, bütçesini göz önünde bulundurarak etik açıdan değerlendirir.

(5) Kurul, değişiklik yapılmasını talep ederse, istenen değişiklikleri sorumlu araştırmacıya bildirir.

(6) Değerlendirmenin sonucu, başvurunun görüşülerek karara bağlandığı toplantıdan sonra en geç 7 gün içerisinde, sorumlu araştırmacıya yazılı olarak bildirilir. Ancak Kurul bu süreyi, gerekçe göstermek şartıyla, 2 aya kadar uzatabilir.

(7) Kurul kararının "Uygun" olması durumunda ıslak imzalı Etik Onay Belgesi Kuruldan alınır.

(8) Kurul, gerektiğinde onay verdiği araştırmaları izler ve gelişme raporu isteyebilir. Bu raporların Kurula ulaştırılmasından, sorumlu araştırmacı sorumludur. Kurul Başkanı gelişme raporlarını inceleyerek söz konusu araştırmacının orijinal başvuruya uygun olarak yürütülüp yürütülmediğini inceler. Başkan gerek gördüğünde, araştırmacının uygulanmasını gözleme kararı alınmasını Kurula tavsiye edebilir. Gözleme süreci Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde yürür. Başkan, gelişme raporu incelemesi sonucunda etik kurallara uymadığını saptadığı araştırmaların sonlandırılması ve ilgili birimlere bilgi verilmesi için durumu Kurul gündemine getirir.

(9) Kurul toplantısında alınan tüm kararlar ve gerekçeleri yazılır. Karşı oy kullanan üyeler, gerekçelerini karara eklerler.

(10) Çalışma onay aldıktan sonra veri kaynakları, veri toplama araçları ve veri toplama yöntemlerinde (anket, test, ölçek, mülakat, gözlem, resim, çizim, video film, ses kaydı ve benzeri) yapılacak değişiklikler tekrar Kurulun onayına sunulmalıdır. Kurul onayına sunulmadan yapılan tüm değişikliklerin yasal ve idarî sorumluluğu araştırmacılara aittir.

(11) Araştırmacılar, elektronik ortamda değerlendirme sonucunun uygun görüldüğü bilgisi kendisine bildirilmeden, araştırmacının veri toplama aşamasına başlayamazlar.

(12) Toplanan verinin doğruluğundan, gizliliğinden ve veri güvenliğinden araştırmacılar sorumludur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Sorumluluk

MADDE 10 – (1) Kurulun olumlu ya da olumsuz görüşüne karşın yasal sorumluluk ilgiliye/ilgililere aittir. Kurul, vermiş olduğu kararlardan dolayı herhangi bir cezai ve hukuki sorumluluk altına girmez.

Yasaklar ve yaptırım

MADDE 11 - (1) Olumsuz görüş verilen veya Kurulun onayı ya da ilgili kurum izni alınmadan yapılan araştırmaların yasal ve idari sorumluluğu, araştırmayı yapan araştırmacıya/araştırmacılara aittir.

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 12 – (1) Bu Yönergede hüküm bulunmayan hâllerde, "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" hükümleri ve ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 13 – (1) Bu Yönerge, Tarsus Üniversitesi Senatosunca kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 14 - (1) Bu Yönerge hükümleri Tarsus Üniversitesi Rektörü tarafından yürütülür.